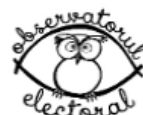

**Raport preliminar privind
observarea alegerilor
prezidențiale din 2025
Tur 1**

Coaliția Vot Corect este formată din Expert Forum, Centrul pentru Resurse Civice, Civica, Centrul pentru Studiul Democrației, Rădăuțiul Civic, Observatorul Electoral, Federația Asociațiilor Studenților în Drept din România și Code for Romania. Pentru observarea procesului electoral în Republica Moldova vom colabora cu Asociația Promolex.

Contact:
observare@votcorect.ro

Rezumat

Alegerile prezidențiale au oferit electoratului o varietate de opțiuni, iar drepturile fundamentale au fost în general respectate. Autoritățile electorale au organizat eficient aspectele tehnice ale procesului, iar ziua alegerilor a decurs ordonat și fără incidente semnificative. Faptul că decizia de anulare a alegerilor de la sfârșitul anului trecut a fost insuficient explicată și argumentată în fața electoratului și lipsa unui raport complet referitor la procesul electoral eșuat și la măsurile ce ar fi trebuit luate pentru a asigura integritatea alegerilor au afectat negativ încrederea publică în proces și au pus la îndoială reziliența instituțiilor statului în fața atacurilor hibride. Alegerile s-au organizat pe un fundal de neîncredere în partidele politice de la guvernare și polarizare legată de procesul electoral anulat din 2024.

Legislația electorală facilitează în general organizarea alegerilor în mod democratic, însă modificările aduse pentru acest scrutin prin OUG 1/2025 au fost adoptate netransparent, cu încălcarea unor proceduri normative și cu mult prea puțin timp înaintea scrutinului. De asemenea, unele dintre aceste modificări, inclusiv cele legate de marcarea publicității politice, modificarea componenței birourilor electorale și reducerea timpului de votare în anumite state afectat drepturile participanților la procesul electoral.. Alegerile au fost organizate ținând cont de mai multe decizii ale Curții Constituționale și recomandări ale Comisiei de la Venetia legate de procesul electoral din 2024, care nu au fost însă transpuse în legislație pentru mai multă claritate.

Administrația electorală a respectat calendarul electoral și a adoptat măsurile necesare bunei desfășurări a scrutinului, dar modul de formare a birourilor electorale a oferit un avantaj clar pentru doi dintre candidați, în timp ce alți opt nu au beneficiat de niciun fel de reprezentare. Faptul că ședințele birourilor electorale la orice nivel nu sunt publice a redus semnificativ transparența.

Pe listele permanente din țară au fost înscrși pentru aceste alegeri 17.988.031 alegători; registrul electoral mai cuprinde și 1.016.350 alegători cu domiciliul în străinătate. Verificarea electronică a identității alegătorilor și marcarea în timp real a celor care au votat prin SIMPV permite identificarea tentativelor de vot multiplu. Alegătorii care nu se pot deplasa la secțiile de votare pot opta în străinătate pentru votul prin corespondență și în țară pentru urna mobilă.

Din cele 25 de dosare de candidatură depuse, BEC a respins 13 și a înregistrat 12; prin retragerea unei candidaturi, au rămas pe buletinul de vot 11 candidați. Numărul ridicat de semnături de susținere necesar pentru depunerea candidaturii limitează accesul la competiția electorală, iar lipsa de vizibilitate a campaniilor de strângere de semnături și procesul netransparent de verificare ridică semne de întrebare cu privire la veridicitatea acestora. Procesul de verificare a semnăturilor nu a putut fi observat și deși BEC a reglementat metodologia într-o decizie, aceste reguli nu sunt definite prin lege și nu creează efecte pentru scrutinele viitoare. Deși după alegerile din 2024 au fost emise mai multe hotărâri de către CCR, legislația nu a fost modificată pentru a defini clar criteriile de eligibilitate pentru candidați și care este standardul de admisibilitate din punctul de vedere al încălcării principiilor constituționale. Termenele scurte pentru verificare, legislația neclară, lipsa instrumentelor de investigație în cazul în care există suspiciuni, precum și termenele foarte lungi pentru soluționarea dosarelor penale reduc eficiența acestui sistem, care necesită o reformă semnificativă pentru a crește încrederea publică.

În campania electorală, dreptul la liberă exprimare și dreptul la asociere au fost respectate în general, iar candidații și-au putut organiza campania și transmite mesajul către alegători fără restricții. Reglementările limitative privind afișajul stradal, care reduc vizibilitatea campaniei, au determinat mai mulți candidați să înceapă activitățile de promovare cu ocazia strângerii semnăturilor de susținere, pentru a putea utiliza panouri și bannere de mari dimensiuni, interzise în campanie. Cea mai mare parte a campaniei s-a desfășurat online, iar tonul general al campaniei a fost mai degrabă agresiv și dominat de atacuri între candidați. Mai mulți candidați au preluat o retorică conservatoare și naționalistă, continuând parțial narativele lansate de Călin Georgescu în 2024. Dezbaterile prezidențiale au contribuit la dinamica campaniei și au atras interes public. BEC și BEJ Ilfov au constatat ilegalitatea unei acțiuni ample de campanie desfășurate de AUR cu încălcarea reglementărilor privind protecția datelor personale.

Campania în mediul online, în special pe Tik Tok, a continuat să fie marcată de comportament inautentic coordonat, remarcat la mai mulți competitori electorali. În monitorizarea desfășurată în perioada campaniei, a fost identificată o creștere semnificativă a conținutului coordonat, de natură politică, disimulat sub formă de conținut aparent organic și generat de rețele de conturi neautentice. În lipsa unor mecanisme de reglementare adaptate specificului digital, fenomenul finanțării campaniilor de către terți continuă să producă efecte semnificative asupra echității electorale. Expert Forum a identificat două strategii de promovare a conținutului inautentic, ambele monitorizare preponderent pe platforma TikTok. Pe lângă comportamentul inautentic intern, campania a fost afectată și de tentative de interferență externă asociată intereselor Federacției Ruse. În ziua alegerilor, Directoratul Național de Securitate Cibernetică (DNSC) a informat că numeroase pagini web

de interes public au fost ținta unor atacuri cibernetice revendicate de o grupare pro-rusă; toate site-urile afectate erau funcționale în cursul aceleiași zile.

Competitorii nu au avut acces echilibrat la resurse, candidatul coaliției România Înainte beneficiind de un avantaj financiar vizibil. Limita pentru venituri și cheltuieli este ridicată, iar campania pentru alegerile prezidențiale din acest an a fost cea mai scumpă de până acum. Finanțarea politică a devenit preponderent bazată pe resurse publice, subvenții și rambursări din fonduri publice, ceea ce reduce independența partidelor față de stat. Campania s-a finanțat majoritar din împrumuturi și finanțarea privată declarată de partide, iar cheltuielile au inclus cel mai proeminent costuri pentru promovare online și în mass media. Transparența procesului rămâne limitată chiar dacă veniturile și cheltuielile sunt publicate în timpul campaniei, întrucât publicul nu află cine este donatorul. Precampania electorală nu este eficient reglementată. Deși AEP a inițiat mai mult controale în timpul campaniei electorale, capacitatea instituției de a acționa în scurt timp este redusă din cauza personalului insuficient. Auditarea sursei fondurilor, dincolo de declararea acestora, este limitată și nu este în atribuțiile AEP, ceea ce limitează semnificativ transparența și conduce la posibilitatea de a crea circuite de decontare din bani publici a unor fonduri obținute ilegal.

Cadrul legal permite părților interesate să depună întâmpinări și contestații, iar termenele de luare a deciziilor la nivelul administrației electorale și instanțelor sunt în cele mai multe cazuri rezonabile. Deciziile BEC pot fi contestate la ÎCCJ sau la Curtea de Apel, însă legea electorală nu definește procedurile de contestare a deciziilor la instanțe, cu anumite excepții, contrar standardelor internaționale. Deși Fot Corect nu a observat soluționarea plângerilor în mod sistematic, considerăm că în general termenele date de instanță au fost scurte, cel puțin în ceea ce privește contestațiile legate de deciziile BEC. BEC a primit un număr semnificativ de plângeri legate de publicitatea politică online, iar din cele peste 1700 de decizii puține au fost contestate, deciziile nefiind schimbate în majoritatea cazurilor de instanță. Unele dintre deciziile BEC au fost criticate, inclusiv pe motive că ar adăuga la criterii la definițiile legale sau pentru că au sancționat inechitabil anumite persoane. Începând cu luna ianuarie, aproape 150 de dosare legate de anularea sau suspendarea Hotărârii CCR 32/2024 au fost înregistrate la instanțe în încercarea de a identifica un judecător care să decidă în favoarea petentului, deși hotărârile CCR sunt definite și obligatorii. Deși dreptul petenților de a depune plângeri este esențial și nu trebuie limitat, luarea unor astfel de decizii afectează integritatea și credibilitatea procesului, precum și a mecanismelor de contestare în instanță.

Ziua alegerilor s-a desfășurat în general calm și ordonat. Deschiderea secțiilor și procesul de votare au fost evaluate pozitiv în majoritatea covârșitoare a secțiilor observate, dar observatorii au notat și cazuri în care procedurile pentru urna mobilă nu au fost respectate și cazuri în care alegătorilor domiciliați în altă localitate nu li s-a permis să voteze. Deși în timpul numărării voturilor au fost observate mai multe omisiuni procedurale, observatorii au evaluat în general pozitiv și numărarea și au notat că în aproape toate secțiile observate rezultatele au fost consemnate corect. Votul în străinătate a fost organizat eficient, cu opțiuni multiple pentru exercitarea dreptului de vot.

Context

Alegerile prezidențiale din mai 2025 sunt organizate în urma anulării scrutinului din noiembrie 2024 prin decizia Curții Constituționale după declassificarea informațiilor referitoare la o campanie online pentru candidatul care a obținut cel mai mare număr de voturi și finanțarea ilegală a campaniei acestuia.

Lipsa de coerență a deciziilor autorităților (abandonarea procesului de renumărare a voturilor înainte de finalizarea acestuia, anularea alegerilor după validarea rezultatelor primului tur, ba chiar în timpul votării în avans pentru al doilea tur de scrutin) lipsa de transparență decizională (adoptarea OUG 1/2025 fără consultare publică) și lipsa de transparență a activităților administrației electorale (continuarea refuzului de a face publice ședințele BEC, interzicerea accesului observatorilor la renumărarea voturilor) au subminat grav încrederea publică în corectitudinea proceselor electorale și în instituțiile statului în general. Pe fondul deja existent al nemulțumirii față de partidele mainstream, unele dintre manifestațiile de protest față de anularea alegerilor au degenerat chiar în acte de violență îndreptate împotriva administrației electorale.

Deși președintele AEP a demisionat, iar autoritățile au luat o serie de măsuri pentru a reduce vulnerabilitățile în vederea organizării acestor alegeri, faptul că decizia de anulare a fost insuficient explicată și argumentată în fața electoratului și că încă nu s-a publicat un raport complet referitor la procesul electoral eșuat la sfârșitul anului trecut și la măsurile ce ar fi trebuit luate pentru a asigura integritatea alegerilor pune la îndoială reziliența instituțiilor statului în fața atacurilor hibride.

Cadrul legislativ

Cadrul legislativ pentru organizarea alegerilor prezidențiale este compus din Legea 370/2004, Legea 208/2015, Legea 288/2015, Legea 47/1992, OUG 1/2025 și completat de hotărâri ale Guvernului, numeroase hotărâri și decizii ale BEC și ale Autorității Electorale Permanente (AEP). În plus, se aplică reglementări de la nivel european precum Actul legislativ privind serviciile digitale (DSA) și Regulamentul general privind protecția datelor (GDPR). Legislația electorală este completată de hotărâri ale Curții Constituționale, inclusiv Hotărârea 32/2024 privind anularea alegerilor. Deși în 2024 CCR a luat mai multe hotărâri care au efecte asupra organizării alegerilor, nu au fost inițiate proiecte legislative care să modifice legislația electorală. Legislația asigură în general organizarea eficientă a alegerilor, însă este complexă și neunitară și ar trebui consolidată prin adoptarea unui Cod Electoral după finalizarea alegerilor.

Legea 370/2024 nu a fost modificată semnificativ de la alegerile din 2019, iar cele mai multe modificări au fost introduse după scrutinul din 2024 prin OUG 1/2025, care se aplică doar la aceste alegeri. OUG a introdus amendamente legate de definirea publicității politice, componența birourilor electorale, modificarea orelor de votare pentru anumite țări din străinătate și a termenelor pentru înregistrarea buletinelor de vot prin corespondență și a introdus anumite modificări de natură tehnică, inclusiv privind atribuțiile instituțiilor implicate în organizarea alegerilor și stabilirea indemnizațiilor.

OUG 1/2025 a fost aprobată cu încălcarea unor proceduri normative și fără transparență și a introdus mai multe reglementări care au fost criticate în spațiul public. Mai multe

organizații civice au protestat cu privire la aprobarea acesteia fără o dezbatere publică reală și fără o analiză care să plece de la acele aspecte care au compromis primul tur de scrutin și au dus la anularea acestuia. De asemenea, unele aspecte ale OUG pot afecta drepturi fundamentale, cum ar fi libertatea de exprimare, sau intră în conflict direct cu acte normative deja existente – Regulamentul DSA sau Legea nr. 334/2006 privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale. OUG nu a fost aprobată prin lege, iar la Senat a fost aprobată tacit.

OUG a stabilit reguli pentru marcarea materialelor politice, bazate pe Regulamentul UE 2024/900 privind transparența și vizarea unui public-țintă în publicitatea politică, precum și obligații pentru marile platforme și sancțiuni pentru nerespectarea normelor. Noile reglementări au fost insuficient de clare, în special cu privire la definiția actorului politic. Pe lângă o lege neclară, BEC a mai adăugat criterii bazate pe practică, care au fost criticate de anumiți participanți la procesul electoral, cum ar fi includerea în categoria actorilor politici a persoanelor cu vizibilitate crescută și a celor care postează regulat, fără a fi clar cum se aplică.

Expert Forum a solicitat Guvernului și Parlamentului, fără niciun fel de răspuns, să abroge reglementările care stabilesc că votarea se încheie duminică la ora 21, dar nu mai târziu de ora 21 a României. Aceasta înseamnă că în unele țări de la vest votarea se încheie mai devreme, ceea ce este discriminator pentru alegători. Ca urmare a unui dosar depus în instanță de AUR, Curtea de Apel București a admis cererea de sesizare a CCR cu privire la neconstituționalitatea reglementării.

Amendamentul privind modificarea modului de formare a birourilor electorale de nivel mediu și a BESV, pentru a permite tuturor partidelor politice parlamentare să aibă reprezentanți chiar dacă nu au nominalizat candidați, care oferă un avantaj anumitor competitori electorali, nu a fost motivat și a modificat un element cheie al legislației electorale cu puțin timp înaintea alegerilor, contrar recomandărilor Comisiei de la Veneția.

Comisia de la Veneția a publicat în luna februarie o opinie în care a analizat anularea alegerilor de către curțile constituționale. Printre recomandări se numără reglementarea posibilității ca alegerile să fie anulate prin activarea din oficiu a curții constituționale, precum și reglementarea motivelor de anulare a alegerilor, care să țină cont de noile riscurile la adresa democrației și proceselor electorale. Legislația privind anularea alegerilor trebuie revizuită astfel încât normele să reflecte realitățile prezentului, inclusiv din perspectiva rolului rețelelor sociale în campania electorală și să încorporeze standardele enunțate de Comisia de la Veneția.

Administrația electorală

Alegerile au fost administrate de AEP și de o structură de birouri electorale constituite *ad hoc* organizată pe trei niveluri ierarhice, formată din BEC, 48 birouri electorale de nivel mediu (unul pentru fiecare județ, unul pentru fiecare sector al municipiului București și unul pentru străinătate) și birourile electorale ale secțiilor de votare (BESV). În organizarea alegerilor mai sunt implicate și Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Afacerilor Externe, Serviciul de Telecomunicații Speciale, Institutul Național de Statistică, Poșta Română, autoritățile locale și prefectii.

Modul de formare a birourilor electorale de nivel mediu și a BESV a fost modificat cu doar câteva luni înaintea scrutinului prin OUG 1/2025 (vezi secțiunea *Cadrul legislativ*). Dacă legea alegerilor prezidențiale prevedea completarea birourilor de nivel mediu și BESV cu reprezentanții formațiunilor politice care au propus candidați, prin noua reglementare birourile respective s-au completat cu prioritate cu reprezentanții partidelor parlamentare, după modelul formării Biroului Electoral Central. În practică, noua reglementare a restrâns atât de mult reprezentarea candidaților încât în covârșitoarea majoritate a BESV doi dintre candidați, susținuți de câte trei partide parlamentare, au avut câte trei reprezentanți fiecare, un candidat a avut câte un reprezentant, iar ceilalți opt candidați nu au fost reprezentați deloc. Contrar recomandărilor formulate la scrutinele anterioare de *Vot Corect* și de *ODIHR*, candidații independenți nu au dreptul la niciun fel de reprezentare la niciun nivel al administrației electorale.

Ședințele birourilor electorale nu sunt publice, contrar recomandărilor Comisiei de la Veneția și buneii practici internaționale. Biroul Electoral Central și birourile electorale de nivel mediu nu au publicat pe paginile de web respective procesele verbale ale ședințelor, ci doar agendele și hotărârile și deciziile adoptate. Faptul că materialele aferente fiecărei ședințe, deseori însumând zeci de pagini, au fost publicate de BEC numai în format pdf scanat a făcut activitatea BEC foarte greu de urmărit, reducând și mai mult transparența.

Aspectele tehnice ale procesului au fost administrate eficient, iar Biroul Electoral Central a adoptat decizii și hotărâri în interpretarea legii și a respectat termenele stabilite de calendarul electoral, în pofida volumului de muncă fără precedent creat de noile reglementări privind campania online.

Președinții și locțiitorii birourilor electorale ale secțiilor de votare au fost extrași din Corpul Experților Electorali. Interlocutorii observatorilor *Vot Corect* au menționat că numărul cererilor de înlocuire a fost comparabil cu cel înregistrat la alte alegeri. Organizarea alegerilor în timpul minivacanței de 1 Mai, și scăderea indemnizației au reprezentat motive pentru care o parte din membri au cerut să se retragă.

Materialele de instruire elaborate pentru birourile electorale ale secțiilor de votare au fost clare și cuprinzătoare. Echipa *Vot Corect* nu a putut observa în mod sistematic sesiunile de instruire a președinților și locțiitorilor BESV, însă la cele câteva observate în București majoritatea participanților au părut deja familiarizați cu procedurile de la rundele de alegeri de anul trecut.

Campania de informare a alegătorilor cu privire la procesul electoral a fost limitată, a rămas aproape numai în mediul online și nu s-a adresat unor categorii specifice de alegători.

Înregistrarea alegătorilor

La alegerile prezidențiale au drept de vot cetățenii români care au vârsta de 18 ani împliniți până în ziua alegerilor. Excepție fac debilii și alienații mintal puși sub interdicție (contrar angajamentelor Convenției Națiunilor Unite privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, care a fost ratificată de România) și persoanele care, în ziua de referință, sunt condamnate prin hotărâre judecătorească definitivă la pierderea drepturilor electorale.

Înregistrarea alegătorilor este pasivă, iar listele electorale permanente sunt întocmite pe baza datelor din Registrul Electoral, administrat de AEP. Potrivit datelor publicate pe 1 mai de AEP, pe listele permanente din țară sunt înscriși pentru aceste alegeri 17.988.031

alegători. Alți 1.016.350 alegători au domiciliul în străinătate, iar 6.085 dintre aceștia au optat pentru votul prin corespondență.

Pe listele suplimentare sunt înscrși în ziua alegerilor alegătorii care votează la alte secții decât cele la care sunt arondați, precum și cei omiși din lista permanentă. La alegerile prezidențiale, alegătorii pot vota în localitatea de domiciliu sau reședință numai la secțiile la care sunt arondați, iar în afara localității de domiciliu sau reședință la orice secție de votare, inclusiv la cele din străinătate. Verificarea electronică a identității alegătorilor și marcarea în timp real a celor care au votat prin Sistemul informatic de monitorizare a prezenței la vot și de prevenire a votului ilegal (SIMPV) permite identificarea tentativelor de vot multiplu.

Alegătorii care nu se pot deplasa la secțiile de votare pot opta pentru votul prin corespondență - numai în străinătate - sau pentru urna specială (mobilă) – numai în țară. Pentru prima dată la aceste alegeri, urna specială a fost disponibilă și pentru aparținătorii persoanelor internate în unități sanitare.

Înregistrarea candidaților

La alegerile prezidențiale pot candida cetățenii cu drept de vot care au domiciliul în România și au împlinit 35 de ani. Candidații nominalizați de partide și cei independenți și-au putut depune candidaturile până pe 15 martie. Candidaturile trebuie depuse alături de liste de susținători care să cuprindă 200,000 de semnături, ceea ce reprezintă mai mult decât 1% din numărul alegătorilor înscrși în liste. Un alegător poate susține mai mulți candidați.

Semnăturile se pot colecta doar pe hârtie, spre deosebire de alegerile parlamentare, pentru care se permite colectarea acestora în format electronic. Numărul de semnături de susținere, criticat de organizațiile membre **Vot Corect** inclusiv la alegerile anterioare, este cel mai mare de la nivelul UE, limitând accesul la competiția electorală și conducând la posibile încălcări ale legii în efortul de colectare a semnăturilor. Vizibilitatea campaniilor de strângere de semnături la aceste alegeri a fost scăzută, iar depunerea unui număr mare de semnături în aceste condiții ridică semne de întrebare cu privire la veridicitatea acestora. **Vot Corect** a observat că în general paginile web ale competitorilor electorali nu oferă informații despre politicile de colectare de semnături, ceea ce reduce transparența procesului și posibilitatea alegătorilor de a contesta eventualele abuzuri. Nu există mecanisme la dispoziția alegătorilor pentru a verifica dacă semnăturile lor figurează pe liste de susținere a unui competitor electoral.

Procedura de verificare a semnăturilor nu a putut fi observată, iar solicitarea adresată **BEC de **Vot Corect**** fost refuzată. **BEC** a emis, în mod pozitiv, o decizie prin care a detaliat procedura de verificare a semnăturilor și posibilitatea ca procesul de verificare a propriului dosar de candidatură să fie monitorizat de candidați și reprezentanții acestora. Cu toate acestea, procedura ar fi trebuit definită prin legislație primară sau secundară, astfel încât să se aplice uniform la toate alegerile; deciziile **BEC** emise pentru aceste alegeri nu creează efecte juridice pentru scrutinele viitoare.

Termenele pentru verificarea semnăturilor sunt scurte, de cel mult 48 de ore. BEC nu poate respinge candidaturi dacă se identifică semnături care par colectate prin încălcarea legii și trebuie să sesizeze organele de cercetare penală. Pentru aceste alegeri s-au depus două plângeri penale, în cazul candidaților John Ion Banu Muscel și Sebastian Popescu. În practică, aceste investigații pot fi foarte îndelungate, reducând eficiența mecanismelor de control a unor candidaturi potențial frauduloase. Verificarea formală efectuată de BEC, termenele scurte pentru verificare, lipsa instrumentelor de investigație în cazul în care există suspiciuni, precum și termenele foarte lungi pentru soluționarea dosarelor penale reduc semnificativ eficiența acestui sistem, care necesită o reformă semnificativă pentru a crește încrederea în alegeri.

La aceste alegeri au fost depuse 25 de candidaturi. Pe 20 martie BEC a declarat definitive 11 candidaturi, din care 4 independenți. Doi dintre candidați sunt femei. Candidata Ana Maria Gavrilă și-a retras candidatura, deja validată de BEC, pe 19 martie - termenul limită pentru retragerea candidaturilor. Treisprezece candidaturi au fost respinse de către BEC fie pe motive care țin de lipsa documentelor, fie pentru că nu au îndeplinit criteriile cerute de lege. Pe 10 aprilie USR, care deja înregistrase la BEC candidatura Elenei Lasconi, și-a anunțat susținerea pentru Nicușor Dan, iar ca urmare a unei plângeri depuse de AUR BEC a decis că USR nu poate promova candidatura lui Nicușor Dan.

CCR a primit 61 de contestații privind deciziile BEC de acceptare sau respingere a unor candidaturi. Toate au fost respinse, iar patru au fost declarate inadmisibile. Două candidaturi, ale Diane Șoșoacă și a lui Călin Georgescu, au fost respinse prin invocarea jurisprudenței create de CCR în urma alegerilor, inclusiv prin Hotărârea 2/5.10.2024. Printre altele, au fost invocate principiile enunțate de CCR în 2024, care indică faptul că inclusiv în procesul de candidatură trebuie să se respecte elementele incluse în jurământul prezidențial, care implică apărarea democrației. Mai multe organizații au criticat în 2024 respingerea candidaturii Diane Șoșoacă pe baza acestor criterii, în lipsa unei justificări suficient de solide. Pe de altă parte, considerăm că acțiunile întreprinse de Călin Georgescu la alegerile din 2024 și ulterior au reprezentat mai clar o încălcare a standardelor democratice, care trebuie respectate și de candidați.

Prin Hotărârea 32/2004, BEC a recunoscut pentru aceste alegeri competența BEC de a analiza condițiile de eligibilitate de rang constituțional stabilite în jurisprudența CCR prin Hotărârea 2/2024. După alegerile din 2024, în urma emiterii mai multor hotărâri de către CCR, legislația nu a fost modificată pentru a defini clar criteriile de eligibilitate pentru candidați și care este standardul de admisibilitate din punctul de vedere al încălcării principiilor constituționale. Legea ar trebui să stabilească criterii clare care să transpună deciziile CCR la nivel legislativ pentru ca regulile să fie predictibile, să detalieze standardul de la care e admisibil ca un candidat să fie exclus și care sunt limitele atribuțiilor Biroului Electoral Central.

Campania electorală

Perioada oficială a campaniei a început pe 4 aprilie la ora 0:00 și s-a încheiat pe 3 mai la ora 7:00. Mai mulți candidați și-au început activitățile de promovare cu mult timp înaintea datei stabilite de lege, cu ocazia strângerii semnăturilor de susținere pentru depunerea

candidaturilor. Ca și la scrutinele anterioare, reglementările limitative privind afișajul stradal, care reduc vizibilitatea campaniei, au fost eludate de mai mulți candidați, care și-au început activitățile de promovare cu mult timp înaintea datei stabilite de lege, cu ocazia strângerii semnăturilor de susținere pentru depunerea candidaturilor. Această practică, pe lângă desfășurarea efectivă a campaniei într-o perioadă mai lungă decât cea legală și utilizarea de panouri și bannere de mari dimensiuni, interzise în campanie, este și de natură să afecteze negativ transparența finanțării campaniilor electorale, dar și accesul alegătorilor la informație, favorizând anumiți candidați.

În campania electorală, dreptul la liberă exprimare și dreptul la asociere au fost respectate în general, iar candidații au avut posibilitatea de a-și organiza campania și de a-și transmite mesajul către alegători fără restricții. Cea mai mare parte a campaniei s-a desfășurat online, iar campania offline a fost, prin comparație, lentă și lipsită de vizibilitate. Competitorii electorali cotați cu șansele cele mai bune au ales să-și îndrepte mesajele de campanie mai ales împotriva contracandidaților, în detrimentul bunei informări a alegătorilor cu privire la politicile și programele lor, iar tonul campaniei a fost mai degrabă agresiv. Mai mulți candidați au preluat o retorică conservatoare și naționalistă, continuând parțial narativele lansate de Călin Georgescu în 2024. În cadrul campaniei pentru prezidențiale s-au organizat trei dezbateri între candidați – una la care au fost invitați doar candidații bine cotați în sondajele de opinie și două la care au fost invitați toți. Cu toate că la niciuna dintre dezbateri nu au participat toți cei invitați, iar discursurile de campanie au degenerat pe alocuri în confruntări și atacuri personale, aceste dezbateri au contribuit mult la dinamica campaniei și au atras interes public.

Un număr foarte mare de plângeri primite de autorități au avut ca obiect o acțiune de campanie care a încălcat reglementările privind protecția datelor personale; candidatul Alianței pentru Unirea Românilor (AUR) a trimis unui număr semnificativ de alegători materiale electorale ce conțineau date cu caracter personal ale acestora. Pentru unul dintre materiale, tirajul a fost de aproximativ 1 milion de materiale tipărite. BEC a constatat ilegalitatea acestei acțiuni și a dispus încetarea distribuirii materialelor. Cu toate acestea, AUR a trimis un al doilea set de materiale, ceea ce a determinat BEJ Ilfov să înainteze o plângere penală către poliție și Parchetul General.

În timpul campaniei, în special cu puțin timp înaintea zilei alegerilor, au fost lansate unele dezinformări intenționate, inclusiv de natură să creeze panică și să submineze încrederea publică în corectitudinea procesului electoral: AUR a declarat că pe listele electorale sunt patru milioane de persoane decedate (infirmit de MAI și AEP) și că buletinele de vot pentru secțiile din străinătate sunt insuficiente (infirmit de MAE). Un alt zvon a circulat în spațiul public cu privire la o pană de curent de proporții care urma să aibă loc în ziua alegerilor (infirmit de Ministerul Energiei).

Campania electorală online: promovare inautentică, interferențe externe și dezechilibre digitale

Campaniile electorale din 2025 s-au desfășurat într-un context digital caracterizat de apariția unui model de promovare politică mascată, realizată prin intermediul rețelelor inautentice de susținere. Acest nou tip de campanie eludează reglementările existente și standardele privind transparența și corectitudinea în spațiul digital. Un exemplu în acest sens îl reprezintă

diferența între conținutul de pe platforma TikTok și propriile sale politici. TikTok interzice publicitatea politică prin intermediul mecanismului său de reclame plătite; dacă această interdicție se extinde și asupra conținutului politic distribuit prin conturi de susținere aparent organice, fără marcaje, nu este clar definit în regulile platformei.

Cu toate acestea, în monitorizarea desfășurată în perioada campaniei, a fost identificată o creștere semnificativă a conținutului coordonat, de natură politică, disimulat sub formă de conținut aparent organic și generat de rețele de conturi neautentice. Aceste conturi nu își asumă o identitate politică transparentă, ci pretind a fi profiluri personale ale unor cetățeni obișnuiți. În realitate, ele respectă tipare clare de diseminare și producție: folosesc grafică standardizată, transmit mesaje similare, publică videoclipuri sincronizate și utilizează hashtag-uri comune. Deși fiecare cont pare a acționa individual, în ansamblu formează o rețea structurată care simulează susținere populară și creează o iluzie de consens politic în favoarea anumitor candidați.

Considerăm că acest fenomen se încadrează în ceea ce Codul de Conduită împotriva dezinformării (revizuit în 2022) și, ulterior integrat în Digital Services Act (DSA) denumesc „comportament inautentic coordonat” (coordinated inauthentic behaviour, CIB). Angajamentul 14 din Codul de Conduită prevede că platformele semnatare trebuie să detecteze și să limiteze în mod activ practicile manipulative, inclusiv prin soluții tehnice proactive. Cu toate acestea, în România, conținutul politic mascat a proliferat în perioada campaniei, afectând echilibrul dintre candidați și erodând standardele de integritate electorală.

Utilizarea rețelelor de promovare inautentică oferă o formă eficientă și legal ambiguă de a construi vizibilitate electorală. Prin externalizarea promovării către agenții specializate, care gestionează rețele de conturi aparent independente, se generează artificial percepția că un anumit candidat beneficiază de o susținere publică largă. În acest context, candidații care aleg să respecte normele de comunicare transparentă sunt dezavantajați structural în competiția digitală.

În paralel, legislația românească în materie de finanțare electorală prevede interdicția finanțării campaniilor de către terți. În practică însă, această prevedere este dificil de aplicat în mediul online, unde entități neidentificate pot susține indirect campaniile fără a figura în evidențele oficiale. În lipsa unor mecanisme de reglementare adaptate specificului digital, fenomenul continuă să producă efecte semnificative asupra echității electorale.

Expert Forum a identificat două strategii de promovare a conținutului inautentic, ambele monitorizare preponderent pe platforma TikTok. Monitorizarea derulată începând cu luna ianuarie a evidențiat, pe de o parte, o rețea extinsă de conturi inautentice care au promovat în mod repetat mesajele unor candidați, iar pe de altă parte, o serie de anomalii în creșterea urmărilor pe conturile oficiale ale candidaților.

Prima strategie identificată constă în utilizarea unor rețele de conturi care au generat conținut aparent organic, dar coordonat, asociat comportamentului inautentic. În ultimele 30 de zile de campanie, au fost analizate peste 600 de videoclipuri de acest tip, totalizând peste 100 de milioane de vizualizări. Dintre acestea, 270 de materiale au promovat candidatura lui George Simion, iar 180 au susținut favorabil candidatura lui Crin Antonescu.

Pentru ceilalți candidați – Nicușor Dan, Victor Ponta și Elena Lasconi – numărul aparițiilor de acest tip a fost mult mai redus, sub 50 de videoclipuri din mostra analizată.

A doua strategie a vizat creșterea rapidă și, în unele cazuri, suspectă a audienței conturilor oficiale ale candidaților. În perioada 20–24 aprilie, contul lui Victor Ponta a înregistrat aproximativ 100.000 de urmăritori noi, iar cel al lui Nicușor Dan circa 30.000. Ambii candidați au făcut referire la posibile interferențe digitale ostile, iar Nicușor Dan a sesizat autoritățile cu privire la tentative de sabotaj digital, inclusiv sabotarea conturilor sale de social media.

Pe lângă comportamentul inautentic intern, campania a fost afectată și de tentative de interferență externă. ANCOM a raportat prezența unei rețele de tip Doppelganger, asociată intereselor Federației Ruse, activă în spațiul online românesc. Aceasta a utilizat site-uri clonate care imitau pagini oficiale pentru a distribui conținut manipulator, vizând influențarea percepțiilor publice. Schema de funcționare identificată includea mai mulți pași: diseminarea de conținut emoțional prin pagini false, atragerea utilizatorilor prin titluri senzationaliste, expunerea acestora la reclame gestionate de entități cu finanțare externă și direcționarea finală către site-uri clonate, unde erau promovate informații false. Ministerul Afacerilor Interne a precizat că măsurile de contracarare au inclus și acțiuni de natură judiciară, în cooperare cu ANCOM și alte instituții relevante.

În ziua votului, 4 mai 2025, au fost raportate atacuri cibernetice de tip DDoS asupra mai multor site-uri de interes public. Printre acestea s-au numărat site-urile oficiale ale Ministerului de Interne, Ministerului Justiției, precum și cel al candidatului coaliției, Crin Antonescu. Atacurile au fost revendicate de gruparea pro-rusă NoName057(16). Într-un comunicat public, Directoratul Național de Securitate Cibernetică (DNSC) a informat că toate site-urile afectate erau funcționale în cursul aceleiași zile.

Finanțarea campaniilor electorale

Finanțarea campaniei electorale se desfășoară după regulile stabilite prin Legea 334/2006, OUG 1/2025, precum și prin legislația secundară inclusiv HG 10/2016 și HAEP 9/2025. AEP a publicat două ghiduri privind finanțarea campaniei electorale, inclusiv pentru alegerile locale parțiale.

Limita pentru venituri și cheltuieli la aceste alegeri este de 81 de milioane de lei. Această valoare este una ridicată și observăm o creștere constantă a costurilor campaniilor electorale la scrutinele precedente. Veniturile pot proveni din contribuții ale candidaților (donații, împrumuturi sau venituri proprii) și transferuri ale partidelor, care pot proveni din finanțarea privată sau din subvenții, iar majoritatea fondurilor au provenit din împrumuturi la candidați și transferuri din veniturile private în cazul partidelor.

Competitorii electorali trebuie să declare veniturile în cel mult trei zile de la încasare, iar cheltuielile în trei zile de la angajarea cheltuielii. EFOR a solicitat AEP să publice aceste informații săptămânal, acestea fiind publicate la finalul fiecărei săptămâni conform angajamentului asumat. Publicarea acestor date nu este reglementată de lege, contrar standardelor internaționale.

Competitorii au declarat până pe 30 aprilie venituri de 165 milioane de lei. Alegerile din 2025 sunt cele unde competitorii au declarat cele mai mari venituri și cheltuieli de până acum.

Până la data de 30 aprilie, cei 11 competitori electorali, din care 4 independenți, au declarat 55,9 milioane de lei contribuții. Nu au fost declarate contribuții de către Crin Antonescu, George Simion, Elena Lasconi și Sebastian Popescu. Din transferuri partidele au declarat 108 de milioane de lei până pe 30 aprilie, din care 76,4 de milioane au fost declarate de PSD și 26,9 de AUR. Majoritatea fondurilor (99%) provin din împrumuturi, adică 55 de milioane de lei. Singurul candidat care a declarat donații este Victor Ponta, iar venituri proprii au fost declarate de cinci candidați.

Doar USR a declarat subvenții, restul partidelor optând pentru finanțarea campaniei cu fonduri private. Partidele politice raportează doar fonduri private pentru a le putea deconta după alegeri, în condițiile în care conțin mai mult de 3% din voturile valabil exprimate, putând astfel să păstreze și subvențiile și să le cheltuie pentru alte servicii. Finanțarea politică a devenit preponderent bazată pe resurse publice (incluzând rambursări), ceea ce afectează independența financiară a partidelor politice.

Competitorii electorali au cheltuit 133 de milioane de lei, din care alianța care îl susține pe candidatul Crin Antonescu a înregistrat jumătate din cheltuieli. Costurile disproporționate de mari în favoarea candidatului Crin Antonescu limitează competiția și egalitatea de șanse. Pe categorii, cel mai mult s-a cheltuit pentru online (47%), radio/tv/presă scrisă (28%), tipărituri (10%), iar restul fondurilor s-au cheltuit pentru alte tipuri de contracte, incluzând consultanță.

Chiar și în condițiile în care se publică veniturile și cheltuielile săptămânal pe durata campaniei, transparența procesului rămâne limitată. Publicul poate vedea doar câți bani au declarat competitorii, nu și cine este donatorul sau persoana/entitatea care a furnizat un împrumut candidatului sau partidului. Aceste raportări ar trebui să includă sursa venitului (numele donatorului sau a persoanei/entității care a acordat un împrumut), peste anumite valori. De asemenea, auditarea provenienței fondurilor, dincolo de declararea sursei, este limitată și nu este în atribuțiile AEP, ceea ce limitează transparența și poate crea contextul posibilitatea de a se genera circuite de decontare din bani publici a unor fonduri obținute prin mijloace nelegale.

Transparența finanțării campaniei este redusă de cheltuielile semnificative realizate de partide și posibila candidați independenți înaintea începerii campaniei electorale, precum și de interzicerea prin lege a utilizării unor materiale de promovare electorală stradală. În general, finanțarea precampaniei de către independenți este netransparentă și rămâne la latitudinea acestora cât de deschiși sunt în afara obligațiilor legale. Cu excepția datelor publicate de Nicușor Dan, informațiile furnizate de ceilalți candidați cu privire la sursa finanțării activității acestora înainte de a fi înregistrați candidați sunt limitate. În primele trei luni ale anului 2025, partidele au primit 60 de milioane de lei, din care 49 de milioane pentru presă și propagandă, iar aceste materiale de propagandă nu sunt marcate, ceea ce limitează transparența și informarea publicului despre cheltuielile partidelor politice.

Pe lângă finanțarea declarată, EFOR a observat mai multe rețele de pagini Facebook care au cheltuit prin în mod netransparent peste 900 de mii de lei în timpul campaniei electorale și peste 1,2 milioane de lei de la începutul anului. Acestea nu au un disclaimer care să permită identificarea clară a plătitorului, iar conținutul a inclus reclame negative împotriva mai multor candidați. EFOR a înaintat trei sesizări către AEP pentru a investiga aceste date, iar instituția a confirmat că este în contact cu Facebook pentru a obține date cu privire la

plăți. Mai multe sesizări depuse la BEC au rezultat în decizii de eliminare a unui număr semnificativ de postări de pe aceste pagini.

AEP a organizat mai multe controale, legate de activitatea AUR, USR și a candidatului Nicușor Dan. În cazul AUR, AEP a inițiat o investigație legată de un posibil contract pentru servicii de lobby în valoare de 1,5 milioane de dolari. În cazul candidatului Nicușor Dan, AEP a sesizat organele de cercetare penală pentru faptul că acesta nu a declarat veniturile din donații, folosirea mașinii primăriei în calitate de candidat și utilizarea unui banner cu caracter electoral.

Departamentul AEP responsabil de monitorizarea finanțării campaniei electorale este format din 14 angajați, din care nu toți realizează activități de control. Având în vedere numărul mare de activități care trebuie desfășurate și nevoia ca AEP să reacționeze în timp util considerăm că personalul este insuficient, iar capacitatea instituției ar trebuie crescută. De asemenea, lipsa unui sistem electronic de raportare a veniturilor și cheltuielilor limitează eficiența procesului.

Observarea alegerilor

Autoritatea Electorală Permanentă a acreditat pentru observarea alegerilor prezidențiale 53 organizații ale societății civile (dintre care șase sunt membre ale coaliției *Vot Corect – Expert Forum*, Centrul pentru Resurse Civice, Asociația Civică, Centrul pentru Studiul Democrației, Rădăuțiul Civic și Federația Asociațiilor Studenților în Drept din România) și 159 observatori internaționali de la 32 de organizații. Alegerile au fost observate de Oficiul pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului (ODIHR).

Organizațiile membre *Vot Corect* au acreditat peste 600 de observatori în țară și străinătate, care au transmis prin aplicația *Vote Monitor* informații din peste 1.000 de secții de votare. Pentru observarea în Republica Moldova, coaliția a colaborat cu Asociația *Promo-Lex*. Distribuirea observatorilor în teritoriu a depins și de opțiunile acestora, de aceea relevanța statistică a eșantionului de secții observate poate fi afectată de faptul că în unele județe numărul observatorilor a fost mai mare decât în altele.

Pentru zilele de 3 și 4 mai, *Expert Forum* a organizat în București un centru de asistență electorală format din serviciul *telverde* 0800 460 002, la care au fost înregistrate aproximativ 300 de sesizări și întrebări legate de procedurile electorale. Coaliția a emis în ziua alegerilor 3 comunicate de presă și a înaintat 4 plângeri scrise către birourile electorale și AEP. Aplicația *Vote Monitor* a inclus, pe lângă formularele de observare pentru observatorii acreditați, și posibilitatea de a semnala nereguli legate de alegeri din partea publicului larg.

Conform legii, observatorii pot urmări toate activitățile birourilor electorale, inclusiv votarea cu urna specială. Decizia BEC nr. 8D/04.03.2025 a precizat că doar calitatea de persoane acreditate nu le dă delegaților partidelor politice dreptul de a intra în locuințe și în penitenciare sau de a se deplasa sub paza personalului structurilor Ministerului Afacerilor Interne către respectivele locații. În mod regretabil, Ghidul Birourilor Secțiilor de Votare a transpus această precizare într-o negare a dreptului delegaților de a însoți urna mobilă la locațiile respective; mai mult, această limitare a fost extinsă la toate persoanele acreditate, inclusiv observatori. *Expert Forum* a solicitat o poziție din partea BEC cu privire la observarea procedurii cu urna specială, însă răspunsul nu a adus claritate. Mai mult, în practică, unui observator acreditat de către Asociația *Expert Forum* i s-a interzis participarea la procedura de votare cu urna specială în județul Ilfov ca urmare a solicitării de informații de către

președintele BESV de la BEC. Aceste interpretări sunt restrictive și de natură să limiteze transparența procesului electoral.

În timpul votării, observatorii au fost în general bine primiți și birourile electorale le-au pus la dispoziție informațiile solicitate, dar au existat și regretabile tentative de intimidare a observatorilor. Observatorii *Vot Corect* au întâlnit observatori acreditați de alte organizații în 18,4% dintre secțiile vizitate în timpul votării și la 21,5% dintre secțiile la care au observat numărarea.

Coaliția *Vot Corect* nu a organizat observarea sistematică a centralizării rezultatelor la birourile electorale de nivel mediu și la BEC, deoarece legislația electorală permite explicit doar observarea la secțiile de votare.

Mulțumim instituțiilor implicate în organizarea alegerilor care au acceptat să participe la întâlniri cu echipa *Vot Corect* – Autorității Electorale Permanente, Serviciului de Telecomunicații Speciale, Poștei Române, Biroului electoral pentru secțiile de votare din străinătate, birourilor electorale de sector, precum și tuturor birourilor electorale ale secțiilor de votare vizitate de observatori pentru deschidere și pentru informațiile oferite. Biroul Electoral Central a refuzat întâlnirea cu echipa *Vot Corect*, motivând că programul instituției este foarte încărcat.

Rezolvarea litigiilor în materie electorală

Întâmpinările și contestațiile sunt gestionate atât de administrația electorală, cât și de instanțe. Plângerile primite de birourile electorale sunt soluționate de birourile superioare. Plângerile pentru campania electorală sunt soluționate de birourile de circumscripție, iar cele care au legătură cu platformele foarte mari sunt gestionate conform OUG 1/2025 de către BEC, iar contestațiile de Curtea de Apel. Deciziile AEP referitoare la finanțarea campaniei electorale se contestă la Curtea de Apel. CCR veghează la desfășurarea corectă a alegerilor și poate primi contestații cu privire la înregistrarea candidaților, rezultate și cu privire la împiedicarea unui competitor de a-și desfășura campania electorală. Deciziile BEC pot fi contestate la ÎCCJ sau la Curtea de Apel, în funcție de tipul speței, însă legea electorală nu definește procedurile de contestare a deciziilor la instanțe, cu anumite excepții, contrar standardelor internaționale.

BEC a adoptat până pe 4 mai un număr de 56 de decizii în soluționarea întâmpinărilor și contestațiilor. De asemenea, a primit un număr semnificativ de plângeri privind publicitatea politică online; până la finalul zilei de 4 mai, BEC a emis 1747 decizii, din care 890 au fost pentru admiterea plângerilor. În ziua alegerilor au fost luate 229 de decizii, din care 147 de respingere. Plângerile pot include un material reclamat sau zeci, chiar sute de linkuri. BEC a publicat statistici săptămânale privind deciziile luate, precum și cu privire la contestații în instanță; acestea nu au inclus informații despre numărul de materiale care au eliminate ca urmare a ordinelor. Până pe 27 aprilie, 28 de decizii fuseseră contestate în instanță, iar instanța a modificat o singură decizie BEC. Meta a contestat deciziile BEC în opt dosare înregistrate la Curtea de Apel București în luna mai, din care trei pe 5 mai.

Începând cu luna ianuarie, aproape 150 de dosare legate de anularea sau suspendarea Hotărârii CCR 32/2024 au fost înregistrate la instanțe. Pe 24 aprilie, Curtea de Apel Ploiești a suspendat executarea și a anulat Hotărârea 32/2024. Aceste cereri repetitive și organizarea

acestei inițiative arată că s-a încercat de către un număr mare de persoane (*forum shopping*) identificarea unui judecător care să decidă în favoarea petentului. Deciziile CCR sunt definitive și obligatorii, iar practica judiciară este clară pe acest subiect. Inspekția Judiciară a fost sesizată de CSM pentru a verifica dacă judecătorul care a luat decizia a săvârșit o abatere disciplinară. Alte acțiuni concertate, de contestare a unor acte normative care reglementează alegerile din 2025, au fost identificate ulterior.

Legislația stabilește că instanțele trebuie să asigure permanență în perioada electorală și că trebuie să judece cazurile în regim de urgență, cu termene scurte. Deși **Vot Corect** nu a observat soluționat plângerilor în mod sistematic, considerăm că în general termenele date de instanță au fost scurte, cel puțin în ceea ce privește contestațiile legate de deciziile BEC. În același timp, experiența unor organizații care fac parte din coaliția **Vot Corect** de la alegerile din 2024 arată că în acel caz accesul la justiție nu a fost mereu asigurat. În cazul renumărării, unde au fost depuse plângerile pe 29 și 30 noiembrie, la instanțe din majoritatea județelor, deciziile au fost luate la 2 și 3 decembrie și, în unele cazuri, chiar mai târziu, ceea ce este tardiv.

Ziua alegerilor

Ziua alegerilor s-a desfășurat în general calm și ordonat. Prezența la vot anunțată de AEP a fost de 53,21%; în total s-au prezentat la vot 9.571.640 alegători, dintre care 7.287.714 au votat pe liste permanente, 2.193.886 pe liste suplimentare, 86.034 cu urna mobilă și 4.106 prin corespondență (3.739 de plicuri au fost expediate în țară). Rezultatele parțiale au fost publicate pe pagina AEP la foarte scurt timp după închiderea urnelor.

Mai mulți alegători au reclamat la serviciul telerverde organizat de Expert Forum pentru ziua alegerilor că instrumentul online oferit de AEP pentru identificarea secțiilor de votare la care sunt arondați alegătorii indica secții de votare inexistente.

Pe platforma votcorect.ro au fost înregistrate 480 de sesizări între 1 și 4 mai. Majoritatea au fost legate de continuarea campaniei electorale, de postarea unor buletine de vot cu opțiunile electorale și de funcționarea administrației electorale. Acestea au fost în mare parte înaintate către instituții cu atribuții în soluționarea lor.

Cele mai multe întrebări formulate de alegători la serviciul call center au fost legate de urna specială, de documentele cu care se poate vota, de anumite nereguli legate de organizarea procesului în secțiile de votare, inclusiv cele legate de sigilii, de dificultăți ale alegătorilor în a-și exprima votul sau de buletine de vot nemarcate cu ștampila de control. Cele mai multe sesizări sunt legate de continuarea campaniei electorale, postarea buletinelor de vot cu opțiunea electorală (numeroase plângeri transmise prin portalul votcorect.ro), precum și probleme organizatorice în secțiile de votare, inclusiv urne sau sigilii necorespunzătoare.

Echipa **Vot Corect** a fost informată de mai mulți observatori că au fost legitimați de jandarmi sau poliție, iar în unele secții din județul Ilfov au fost întrebați de forțele de ordine ce organizație i-a acreditat, întrucât trebuie să raporteze mai departe – această procedură nu este reglementată nicăieri. Legitimarea observatorilor de către forțele de ordine, inclusiv la cererea președinților de secție, fără un motiv întemeiat și în afara cadrului legal, este

abuzivă. **Vot Corect** a contactat MAI, primind asigurări că personalul va fi informat cu privire la modul de interacțiune cu observatorii, inclusiv cu privire la practica legitimării. Pe termen lung, considerăm că MAI ar trebui să acorde o mai mare atenție relației cu organizațiile societății civile care observă alegerile.

Votul în străinătate a fost organizat eficient, cu opțiuni multiple pentru exercitarea dreptului de vot. Pentru aceste alegeri au fost organizate 965 de secții de votare, cu 15 mai mult decât la alegerile anterioare. Diferența este rezultatul înregistrării alegătorilor pentru înființarea unor secții suplimentare. În mod pozitiv, Ministerul Afacerilor Externe a preluat resursele dezvoltate de Expert Forum și Code for Romania și le-a inclus pe pagina dedicată alegerilor.

Concluziile observării

Deschiderea secțiilor de votare a fost evaluată pozitiv cu doar două excepții în cele aproximativ 300 de secții observate, inclusiv în zilele de vineri și sâmbătă în străinătate. Procedurile au fost în general urmate, dar în trei secii observatorii au constatat prezența persoanelor neautorizate în timpul deschiderii.

În timpul votării, observatorii **Vot Corect** au vizitat peste 1.000 secții de votare și au evaluat pozitiv procesul în 98% dintre acestea. Verificarea alegătorilor în SIMPV a funcționat eficient în peste 99% din secțiile observate; în mod regretabil, la 6,4% din secțiile observate au existat cazuri în care BESV nu au permis să voteze alegătorilor cu domiciliul în altă localitate.

Alte probleme semnalate de observatori în timpul votării au fost: aglomerație (11%), nerespectarea procedurilor pentru urna specială (6,9%), tensiune sau agitație în apropierea secțiilor de votare (3,4%) și în secțiile de votare (3,2%), urne nesigilate corespunzător (3,8%), cazuri în care cei prezenți în secția de votare nu au putut urmări procesul fără restricții (2,4%), persoane neautorizate în secția de votare (1,7%). Secretul votului a fost respectat în aproape toate secțiile observate.

Aproape un sfert (24,4%) dintre secțiile vizitate de observatorii **Vot Corect** nu au fost accesibile pentru persoanele cu dizabilități; alegătorii cu mobilitate redusă au putut vota la orice secție de votare accesibilă. Pentru prima dată la aceste alegeri la două secții de votare din capitală s-au putut folosi, în cadrul unui proiect pilot, șabloane în Braille, însoțite de ghid audio, care oferă alegătorilor cu deficiențe de vedere posibilitatea de a vota independent. Proiectul a fost evaluat pozitiv de birourile electorale ale celor două secții de votare și de observatorii **Vot Corect**.

Numărarea voturilor a fost de asemenea evaluată pozitiv în 98% dintre cele aproximativ **250 de secții observate**, dar observatorii au notat mai multe erori sau omisiuni procedurale: înainte de deschiderea urnei președintele BESV nu a anulat buletinele de vot neîntrebuințate (2,9%) sau ștampilele de vot nu au fost sigilate separat în plic (2,4%), numărul alegătorilor care au votat nu a fost stabilit prin numărarea tuturor semnăturilor (1,6%). Președintele BESV nu a arătat și anunțat cu voce tare fiecare vot în 13% din cazuri, membrii BESV nu au avut posibilitatea de a examina buletinele de vot (2,9%).

Ordinea etapelor nu a fost strict respectată în 13,9% din cazuri, numărarea s-a desfășurat într-o atmosferă tensionată în 12,4% din cazuri, iar în 7,8% președintele BESV a avut dificultăți în completarea proceselor verbale de consemnare a rezultatelor. La un procent îngrijorător de 39,8% din secțiile observate membrii BESV au semnat în alb procesele verbale înainte de numărare. În 1,6% din cazuri, persoane din afara BESV au participa la numărarea voturilor.

Evaluarea pozitivă a procesului de numărare în pofida acestor probleme raportate indică faptul că omisiunile și erorile observate nu se pot pune pe seama intenției de a compromite corectitudinea rezultatelor; observatorii au identificat indicii privind falsificarea rezultatelor într-un singur caz și tot un singur caz în care rezultatele nu au fost consemnate corect.

Coalitia este formată din Expert Forum, Centrul pentru Resurse Civice, Asociația Civica, Centrul pentru Studiul Democrației, Rădăuțiul Civic, Federația Asociațiilor Studenților în Drept din România și Observatorul Electoral. Code for Romania asigură dezvoltarea aplicației pentru smartphone Vote Monitor, cu ajutorul căreia colectăm date în ziua alegerilor.